

Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης: από μια πρώτη ανάγνωση

του Κώστα Παπαδάκη

1. Έκδοση όχι μόνο καταδικών ή υποδικών, αλλά απλών υπόπτων

Η κυριότερη κατά την γνώμη μου ανελεύθερη ρύθμιση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης είναι ότι επιτρέπει την έκδοση κάποιου πολίτη από μια χώρα σε άλλη χωρίς να προϋπάρχει εναντίον του καταδικαστική απόφαση ή ποινή η οποία πρέπει να εκτελεστεί αλλά ακόμα **χωρίς να του έχει ακόμα ασκηθεί ποινική δίωξη**. Συγκεκριμένα, η έννοια του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης όπως ορίζεται από το νόμο είναι η ακόλουθη: Το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης είναι απόφαση ή διάταξη δικαστικής αρχής κράτους-μέλους της Ε.Ε. που εκδίδεται με σκοπό την σύλληψη και την προσαγωγή προσώπου το οποίο βρίσκεται στο έδαφος άλλου κράτους-μέλους της Ε.Ε. εφόσον το πρόσωπο αυτό ζητείται από τις αρμόδιες αρχές του κράτους έκδοσης του εντάλματος στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας **α) προκειμένου να ασκηθεί ποινική δίωξη** ή **β) να εκτελεστεί ποινή ή μέτρο ασφάλειας** τα οποία στερούν την ελευθερία.

Είναι λοιπόν προφανές ότι δεν τίθεται καν ως προαπαιτούμενο η προηγούμενη άσκηση ποινικής δίωξης προκειμένου κάποιος να συλληφθεί και να εκδοθεί και γι' αυτό το λόγο αναφέρεται σε πληθώρα σχολιαστικών άρθρων ότι με το νομοθέτημα αυτό επιτρέπεται και η έκδοση απλών υπόπτων σε αντίθεση με τις μέχρι τώρα αρχές του ισχύοντος δικαίου έκδοσης κατά το οποίο η έκδοση επιτρέπεται μόνο όταν υπάρχει καταδικαστική απόφαση ή έχει ασκηθεί ποινική δίωξη εναντίον εκείνου που εκδίδεται. Εχουμε συνεπώς μια πάρα πολύ μεγάλη υποχώρηση στο πεδίο των εγγυήσεων της προσωπικής ελευθερίας με τις διατάξεις του νομοθετήματος αυτού.

2. Σύλληψη χωρίς επαρκή αιτιολογία

Στο περιεχόμενο που πρέπει να έχει το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης δεν απαιτείται η επισύναψη του κατηγορητηρίου εναντίον του προσώπου για το οποίο ζητείται η έκδοση όπως προβλέπεται στο ισχύον σύστημα έκδοσης του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (άρθρο 443), ούτε καν η αναγραφή του ακριβούς καθορισμού της αξιόποινης πράξης για την οποία του έχει ή πρόκειται να του ασκηθεί ποινική δίωξη. Η αοριστία αυτή επηρεάζει σαφώς αρνητικά τις εγγυήσεις για τις ελευθερίες και τα δικαιώματα εκείνου για τον οποίο ζητείται η έκδοση.

Ετσι παραβιάζεται και το Ελληνικό Σύνταγμα (άρθρο 7 παρ. 1), το οποίο απαγορεύει την σύλληψη και φυλάκιση οποιουδήποτε από τις ελληνικές αρχές χωρίς την ύπαρξη αιτιολογημένου εντάλματος.

3. Έκδοση ακόμη και για ασήμαντα αδικήματα

Αδικήματα για άσκηση ποινικής δίωξης για τα οποία επιτρέπεται η έκδοση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης μπορεί να είναι, κακουργήματα ή ακόμα και πλημμελήματα τα οποία απειλούνται **ανώτατο όριο ποινής τουλάχιστον 12 μήνες** (άρα ενδεχομένως κατώτατο όριο ακόμη και 10

ημέρες, όσο είναι το ελάχιστο όριο της ποινής φυλάκισης, όταν αυτό δεν αναφέρεται στη συγκεκριμένη ποινική διάταξη) ή για τα οποία έχει επιβληθεί με καταδικαστική απόφαση ποινή τουλάχιστον 4 μηνών.

Ετσι λοιπόν είναι καταφανές ότι έκδοση επιτρέπεται όχι μόνο για σοβαρά αδικήματα π.χ. μόνο κακουργήματα όπως ισχύει σε πολλές διακρατικές συμβάσεις αλλά ακόμα και για μικρά πλημμελήματα και μάλιστα, τα όρια ποινών τα οποία προβλέπονται είναι μικρότερα ή και τα τα μισά από εκείνα που προβλέπει το ισχύον σύστημα έκδοσης και συγκεκριμένα το άρθρο 437 του ΚΠΔ που προβλέπει στις αντίστοιχες περιπτώσεις ανώτατο όριο ποινής 2 χρόνια ή ελάχιστο όριο επιβληθείσας ποινής τουλάχιστον 6 μήνες.

4. Ο ενιαίος χώρος του ηλεκτρονικού φακελλώματος ολοκληρώνεται

Προβλέπεται η διακλάδωση και διασύνδεση των διαδικασιών του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης με το σύστημα καταχωρήσεων της σύμβασης Σέγκεν. Στο άρθρο 6 του νομοσχεδίου ορίζεται ότι ο αρμόδιος εισαγγελέας μπορεί να προβαίνει σε καταχώρηση του εντάλματος σύλληψης στο σύστημα πληροφοριών Σέγκεν. Πράγμα του σημαίνει πολύ απλά ότι εκείνος για τον οποίον ζητείται η έκδοση με το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης δεν μπορεί να κινηθεί σε καμία από τις χώρες που έχουν υπογράψει την σύμβαση Σέγκεν διότι το όνομα του βρίσκεται στις σχετικές λίστες. Ετσι λοιπόν αξιοποιείται απόλυτα το ηλεκτρονικό φακέλωμα που προβλέπει η σύμβαση αυτή, το ενιαίο όριο του ποινικού χώρου που προβλέπει και φυσικά το ηλεκτρονικό φακέλωμα με βάση το οποίο η σύμβαση αυτή λειτουργεί.

5. Έκδοση Ελλήνων πολιτών σε άλλη χώρα

Σημείο πέμπτο είναι ότι για πρώτη φορά δεν απαγορεύεται η έκδοση ακόμα και ελλήνων πολιτών, παρά το γεγονός ότι υπάρχει αντίθετη πρόβλεψη στο άρθρο 5 του Συντάγματος και ότι με το μέχρι τώρα ισχύον δίκαιο της έκδοσης, η λεγόμενη αρχή της ημεδαπότητας, η έκδοση ελλήνων στο εξωτερικό απαγορευόταν.

Αν μάλιστα η δυνατότητα αυτή συνδυαστεί με τις πάμπολλες υποχωρήσεις από θεσπισμένες δικονομικής και συνταγματικές εγγυήσεις δικαιωμάτων και ελευθεριών, καταλήγει κανείς στο συμπέρασμα ότι η προστασία των δικαιωμάτων των Ελλήνων πολιτών απεμπολείται και εγκαταλείπεται, αφού οποιοσδήποτε Έλληνας θα μπορεί να εκδοθεί ακόμη και χωρίς να του έχει ασκηθεί ποινική δίωξη, χωρίς να είναι σαφές για ποιο αδίκημα και αν αυτό είναι ή όχι αδίκημα στην Ελλάδα, χωρίς να εξασφαλίζεται ότι θα δικαστεί μόνο για την πράξη που αναφέρει το ένταλμα, πόσο χρόνο θα μείνει προφυλακισμένος κλπ.

6. Περιορισμός της αρχής του διττού αξιόποινου

Σημείο έκτο είναι ο σοβαρός περιορισμός της αρχής του διττού αξιόποινου, σύμφωνα με την οποία για να επιτραπεί η έκδοση από μια χώρα σε μια άλλη απαιτείται το αδίκημα για το οποίο ζητείται η έκδοση να αποτελεί αξιόποινη πράξη και σύμφωνα με το δίκαιο της χώρας από την οποία ζητείται.

Η αρχή αυτή του διττού αξιόποινου η οποία μέχρι σήμερα ισχύει απαρέγκλιτα στο δίκαιο της

έκδοσης, ονομαστικά ισχύει στο νομοσχέδιο ως κανόνας με μια τέτοια γκάμα εξαιρέσεων που στην κυριολεξία την ακυρώνουν.

Ανάμεσα στις αξιόποινες πράξεις για τις οποίες επιτρέπεται η έκδοση ενός πολίτη έστω και αν αυτή βρίσκεται σε αντίθεση με την αρχή του διπτού αξιόποινου είναι οι λεγόμενες «τρομοκρατικές πράξεις» οι οποίες αναφέρονται στο ίδιο νομοσχέδιο (στο κεφάλαιο για την τρομοκρατία) και 32 συνολικά κατηγορίες αδικημάτων ανάμεσα στις οποίες αδικήματα τα οποία κάλλιστα θα μπορούσαν να είναι πολιτικά ή να διεξάγονται από ανθρώπους που δρουν στα πλαίσια κινημάτων. Θα αναφέρω ενδεικτικά τις εξής κατηγορίες: α) «εγκλήματα σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων των ευρωπαϊκών κοινοτήτων», β) «παροχή βοήθειας για παράνομη είσοδο και διαμονή στη χώρα» γ) «δολιοφθορά», δηλαδή φθορές ξένης περιουσίας που είναι συνηθισμένες σε διαδηλώσεις.

7. Καταπάτηση αθωωτικού δεδικασμένου

Η εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης δεν σέβεται το αθωωτικό δεδικασμένο για την πράξη προς εκδίκαση της οποίας ζητείται η έκδοση. Η σχετική διάταξη προβλέπει ότι απαγορεύεται η εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης αν ο εκζητούμενος έχει δικαστεί αμετακλήτως για τις ίδιες πράξεις από κράτος - μέλος της Ε.Ε. εφόσον σε περίπτωση καταδίκης έχει εκτιθεί ή εκτίεται ή δεν μπορεί πλέον να εκτιθεί σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους-μέλους που εξέδωσε την καταδικαστική απόφαση.

Όπως είναι προφανές οι περιπτώσεις της απαγόρευσης περιορίζονται μόνο στην περίπτωση κατά την οποία έχει μεν δικαστεί αμετακλήτως αλλά πρόκειται για περίπτωση καταδίκης στην οποία η ποινή έχει εκτιθεί ή εκτίεται. Αρα λοιπόν, έκδοση και εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης προς άσκηση ποινικής δίωξης ή εκδίκαση ή εκτέλεση ποινής για πράξη για την οποία ο εκζητούμενος έχει δικαστεί αμετακλήτως και έχει αθωωθεί (και μάλιστα όχι μόνο σε Τρίτη χώρα, αλλά σε χώρα μέλος της Ε.Ε.) δεν απαγορεύεται.

8. Περιορισμός του κανόνα της ειδικότητας - θεσμοποίηση «παραιτήσεων» από στοιχειώδη δικαιώματα

Σύμφωνα με τον κανόνα αυτό, ο οποίος αποτελεί πάγια αρχή του δικαίου της έκδοσης, η έκδοση προβλέπεται προκειμένου ο εκζητούμενος να δικαστεί μόνο για την πράξη η οποία αναφέρεται στο ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης. Δεν επιτρέπεται δηλαδή στο ισχύον δίκαιο της έκδοσης να δικαστεί στη συνέχεια ο ίδιος ο εκζητούμενος για διαφορετικές πράξεις από εκείνες που αναγράφονταν στο ένταλμα.

Και η αρχή αυτή με το άρθρο 34 του νομοσχεδίου περιορίζεται σε πολύ σημαντικό βαθμό και μάλιστα εισάγεται και μία ιδιαίτερα ύποπτη διάταξη η οποία ορίζει ότι ο κανόνας της ειδικότητας κάμπτεται μεταξύ άλλων όταν ο προσαχθείς είχε παραιτηθεί ρητά στην αρμόδια δικαστική αρχή από το ευεργέτημα αυτό. Ετσι καθιστά διαπραγματεύσιμες στοιχειώδεις αρχές του δικαίου της έκδοσης και στοιχειώδη δικαιώματα της ελευθερίας για τα οποία είναι αδιανόητη η παραίτηση οποιουδήποτε προσώπου αυτά αφορούν.

9. Ουδέν μονιμότερον του προσωρινού

Τέλος, πολύ σοβαρό σημείο στις διατάξεις του εντάλματος σύλληψης είναι οι ρυθμίσεις του αρθ. 23 για την λεγόμενη προσωρινή μεταγωγή του εκζητούμενου μέχρι την λήψη απόφασης εκτέλεσης του εντάλματος. Συγκεκριμένα στην παρ. 4 του αρθ. 23 προβλέπεται ότι οι όροι και η διάρκεια της προσωρινής μεταγωγής συμφωνούνται αμοιβαίως μεταξύ της δικαστικής αρχής έκδοσης του εντάλματος και της δικαστικής αρχής που αποφασίζει για την εκτέλεση του εντάλματος. Προσωρινή μεταγωγή σημαίνει προσωρινή έκδοση του εκζητούμενου στο κράτος που έχει εκδώσει το ένταλμα μέχρι το κράτος από το οποίο ζητείται η έκδοση του να αποφασίσει εάν τελικά θα δεχθεί ή όχι το ένταλμα. Αυτή η προσωρινή μεταγωγή σημαίνει ότι ο εκζητούμενος με συμφωνία που θα γίνει ανάμεσα στις δύο χώρες θα φύγει και θα παραμείνει κρατούμενος στην χώρα η οποία τον ζητά χωρίς να θεσπίζεται κάποιο ανώτατο χρονικό όριο αυτής της λεγόμενης προσωρινότητας η οποία έτσι μπορεί να υπερβαίνει για παράδειγμα τα συνταγματικά όρια του ανωτάτου χρονικού ορίου της προσωρινής κράτησης που όπως είναι γνωστό για παράδειγμα στην Ελλάδα είναι 18 μήνες μιας και οι σχετικές διατάξεις δεν περιέχουν ούτε κάποια ρήτρα σεβασμού των συνταγματικών ρυθμίσεων του εσωτερικού δικαίου του κάθε κράτους-μέλους είτε κάποιο άλλο ανώτατο χρονικό όριο αυτής της προσωρινής μεταγωγής.

.....

Συνολικά εκείνο το οποίο μπορεί κανείς να παρατηρήσει μετά από την εκτίμηση όλων όσων αναφέρθηκαν παραπάνω είναι ότι το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης είναι ένα κλασικό παράδειγμα που αποδεικνύει όπως πάρα πολλά άλλα (συμφωνία έκδοσης Ε.Ε.-ΗΠΑ, νέο δόγμα ΝΑΤΟ κ.λπ.) ότι η διεθνοποίηση του δικαίου στα πλαίσια των σημερινών κρατικών ενώσεων και οργανισμών όχι μόνο δεν συμβάλει στην εξάπλωση του νομικού πολιτισμού όπως υπόσχονταν οι ιθύνουσες τάξεις των χωρών αυτών, αλλά αντίθετα το δίκαιο διεθνοποιείται προκειμένου όχι να διευρυνθεί κάθε θετικό κεκτημένο δικαιωμάτων και ελευθεριών από την μία χώρα στην άλλη, αλλά για να περιοριστεί και να αποικοδομηθεί το κάθε εσωτερικό σύστημα νομικού πολιτισμού, να ανατραπούν οι δημοκρατικές κατακτήσεις και τελικά να υπάρξει ενοποίηση του ουσιαστικού και δικονομικού ποινικού δικαίου στο χαμηλότερο δυνατό επίπεδο της έλλειψης σεβασμού στοιχειωδών δικαιωμάτων. Το άλλοθι της τρομοκρατίας έτσι και αλλιώς είναι αρκετά ισχυρό, όσο μπορεί να κυριαρχεί ιδεολογικά και πολιτικά, για να νομιμοποιεί στη συνείδηση των μαζών αυτή την αποικοδόμηση.□□□□□□

Αθήνα, 24.6.2004